

TÜRKÇE DERSLERİNDE YÜRÜTÜLEN PROJE ÇALIŞMALARININ ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Sadet MALTEPE*

Öz

Türkçe derslerindeki proje ödevi uygulamalarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesinin amaçlandığı bu araştırmada, betimsel nitelikli tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim öğretim yılında Balıkesir il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan Türkçe öğretmenleri ile proje ödevini Türkçe dersinden alan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri; örneklemini ise, evrenden seçkisiz olarak belirlenen 21 Türkçe öğretmeni ile 63 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen ve Türkçe derslerindeki proje ödevi uygulamasına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirlemeyi amaçlayan iki soru formu kullanılmıştır. Öğretmenlere uygulanan formlarda sekiz, öğrencilere uygulanan formlarda dört açık uçlu soru bulunmaktadır. Her iki katılımcı grubuna, proje ödevlerinin; Türkçe dersinden seçilme nedenleri, hazırlama sürecinde öğretmenin rolü, gerekliliği ve uygulanmasında yaşanan sorunlar ile ilgili dört açık uçlu soru ortak olarak sorulmak üzere hazırlanmıştır. Formlardaki sorulara verilen yanıtlar betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmada Türkçe öğretmenlerinin proje ödevi çalışmasının konu belirleme, planlama, sunum ve değerlendirme aşamalarındaki uygulamalarının alanyazında belirtilen ilkelere genellikle uymadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Türkçe dersleri, Türkçe öğretmeni, Proje tekniği, Proje ödevi

EVALUATION OF PROJECT WORKS IN TURKISH COURSES ACCORDING TO VIEWS OF TEACHERS AND STUDENTS

Abstract

Descriptive survey method was used in this study, in which evaluation of project assignments' implementation in the Turkish courses according to views of teachers and

---

*Yrd.Doç.Dr.,Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, sadetmaltepe@hotmail.com, Balıkesir University, Faculty of Necatibey Education, Turkish Education

students was aimed. Population of the study consisted of Turkish teachers serving at elementary schools in the Balıkesir province in the 2013-2014 educational year and the students who had chosen the project assignment from the Turkish course. The sample is composed of 21 Turkish course teachers and 63 students who were randomly selected from the population. Data collection tools consisted of two surveys developed by the researcher for the purpose of determining teachers' and students' views about project assignments' implementation in the Turkish courses. There are eight open-ended questions in the survey administered to the teachers and four in the survey administered to the students. Four open-ended questions about reasons for selecting project assignments from the Turkish course, teacher's role in the preparation process, their necessity and problems experienced in their implementation were prepared to be asked to both participating groups, mutually. The responses to the questionnaire were analyzed using descriptive analysis methods. In the study, it was concluded that the Turkish course teachers generally do not follow the principals set forth in the literature about determination, planning, presentation, and evaluation stages of project assignment subjects.

Key words: *Turkish courses, Turkish teacher, Project technique, Project assignment.*

GİRİŞ

Türkçe derslerinde temel dil becerilerinin geliştirilmesi amacının gerçekleşebilmesi için öğrencilere, bu becerileri sergileyebilecekleri öğrenme-öğretme ve değerlendirme süreçleri sunulmalıdır. Türkçe Dersi Öğretim Programında bu amacı gerçekleştirmeye yönelik uygulamaya konulan yeniliklerden biri de proje çalışmalarıdır. İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde proje; öğrencilerin grup hâlinde veya bireysel olarak istedikleri bir alan veya konuda inceleme, araştırma ve yorum yapma, görüş geliştirme, yeni bilgilere ulaşma, özgün düşünce üretme ve çıkarımlarda bulunmaları amacıyla ders öğretmeni rehberliğinde yapacakları çalışmalar olarak tanımlanmıştır.¹

Sönmez'e göre² proje tekniği; bir sorunun çözümünü kurgulama, planlama, uygulama ve sonucu gözleyip sunmayı içermektedir. Bu yüzden proje çalışmalarında öğrenciler, seçmiş oldukları konularda bilgilerini gerçek yaşam şartlarında veya ona yakın şartlarda sınyarak okul ile gerçek yaşam arasında bağ kurma olanağı bulur.

Öğretimde proje tekniğinin kullanılmasıyla öğrencilerde yaratıcılığı özendirerek, grupla çalışmayı özendirerek işbirliğini artırmak; öğrencilere bilimsel çalışma alışkanlığı, problem çözme gücü, seçme, planlama, inceleme ve yürütme gücü kazandırmak için uygun ortamlar yaratılabilir.³

Proje tekniğinden öğretimde etkili bir biçimde yararlanılabilmesi için tekniğin uygulama aşamaları özenle oluşturulmalıdır. Projelerin uygulanmasında; hedeflerin belirlenmesi, yapılacak işin ya da ele alınacak konunun belirlenip tanımlanması, takımların

¹MEB (2006). İlköğretim Türkçe Dersi 6-8. Sınıflar Öğretim Programı. Ankara.

²Sönmez, V. (2007). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Anı Yayıncılık, Ankara, s.121

³Bilen, M. (1996). Plandan Uygulamaya Öğretim. Aydan Yayınevi, Ankara, s.177

oluşturulması, sonuç raporunun özelliklerinin ve sunuş biçiminin belirlenmesi, çalışma takviminin oluşturulması, kontrol noktalarının belirlenmesi, değerlendirme ölçütlerinin ve yeterlik düzeylerinin belirlenmesi, bilgilerin toplanması, bilgilerin örgütlenip raporlaştırılması, projenin sunulması izlenecek temel işlem basamakları olarak sıralanabilir.⁴

İlköğretim Türkçe Dersi (6-8.Sınıf) Öğretim Programında projeler, birer ölçme aracı olarak kabul edilmiş ve proje ödevlerinin konularını ve projelerin uygulanmasına yönelik öğretmen ve öğrenci yönergelerini de içeren birkaç proje ödevi örneğine, öğretmen kılavuz kitaplarında yer verilmiştir.Bu örneklerde proje konularının ders kitaplarındaki temalar çerçevesinde belirlendiği dikkati çekmektedir. Ders kitaplarının her birinde altı temaya yer verildiği ve öğretmen kılavuz kitaplarında da bu temalardan 6. sınıflarda iki, 7. ve 8.sınıflarda birer temaya ilişkin proje ödevi örneği sunulduğu görülmektedir.

Proje çalışmalarında; iyi, başarıyla sonuçlanmış, istenilen hedeflere ulaşılmış, nitelikli bir proje için önceden yapılması gereken en önemli şey; projenin planının hazırlanması, proje sürecinin etkili yönetimi ve takibidir.⁵ Proje tekniği uygulamalarında bu aşamayla birlikte öğretmenin rolü önem kazanmaktadır.Derslerinde proje tekniğini uygulayacak olan Türkçe öğretmenleri de, “öğrencileri hakkında sağlam bilgi ve beceri temeline sahip olma, onları yakından tanıma, ilgi ve isteklerini önceden görebilme; öğrencileri için gerekli araç-gereçleri hazırlama, kaynak insanlarla gerekirse randevular ayarlama, onları arkadaşları ile işbirliği yapmaya teşvik etme, çocuklar kendi projeleri ile ilgili olarak çalışırken onları izleme, çalışıp çalışmadıklarını kontrol etme, yöneltilen soruları cevaplama, çeşitli öneriler sunma, onlara yardım etme vb. ” görevlerini yerine getirmeye çalışmalıdır.⁶

Öğrenci merkezli yöntem ve teknikler içinde yer alan proje tekniğinin, daha çok fen bilimleri ile ilgili derslerde ve son zamanlarda ise Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler derslerinde etkili bir şekilde kullanılabileceğine ilişkin genel bir kanının var olduğu söylenebilir. Bu durum söz konusu derslerin konu alanlarının proje tekniğine uygun olduğu düşüncesinden kaynaklanmış olabilir. Proje ile ilgili yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunun fen bilimleri eğitimi alanında yapıldığı ancak yakın dönemde sosyal bilgiler alanında da bazı çalışmaların olduğu⁷ saptaması da bu durumu destekler niteliktedir.

Türkçe derslerinde dil becerilerinin geliştirilmesi hedeflendiği ve konu alanı olarak da yalnızca dilbilgisi öğrenme alanına ilişkin konulara yer verildiği için ilk bakışta bu derslerde proje tekniğinin etkili bir biçimde kullanılamayacağı düşünülebilir.Ancak projelerin planlanmasından sunumuna kadar tüm aşamalarında Türkçe dersinin etkinlik alanları

⁴Erdem, M. ve Akkoyunlu, B. (2002). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Beşinci Sınıf Öğrencileriyle Yürütülen Eklele Proje Tabanlı Öğrenme Üzerine Bir Çalışma. İlköğretim-Online. 1 (1): 2-11.

⁵Çiftçi, S. (2006). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenmenin Öğrencilerin Akademik Risk Alma Düzeylerine, Problem ÇözmeBecerilerine, Erişilerine, Kalcılığa ve Tutumlarına Etkisi. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, s.49

⁶Çiftçi, a.g.m., s.55

⁷ Zorbaz, K. Z. ve Çeçen, M. A. (2009). Proje Tabanlı Öğretim ve Türkçe Öğretiminde Kullanımı. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi.42, ss.87-104.

Türkçe Derslerinde Yürütülen Proje Çalışmalarının Öğretmen Ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerileri ile dilbilgisi kurallarından yararlanılması gerektiği unutulmamalıdır.

Proje tekniği; dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin etkin olarak kullanıldığı, etkileşimin ve gerçek yaşam durumlarının işe koşulduğu Türkçe derslerinin doğasına uygun bir teknik olarak kabul edilebilir. Bunun yanında Türkçe derslerinde etkili bir biçimde yürütülecek proje tekniği uygulamaları, dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulama, analiz ve sentez düzeyindeki hedeflerin gerçekleştirilmesine; gerçek yaşamla bağ kurma sürecinde ortaya çıkan çevreyle etkileşim ve kavrayarak öğrenme yoluyla dilin ve düşüncenin gelişimine ve özgün proje uygulamalarıyla öğrencilerde güzeli arama ve yaratıcılık zevki uyandırmaya katkı getirebilir.

Türkçe derslerinde etkili kullanıldığında dersin amaçlarını gerçekleştirmede yararlı olabilecek proje tekniğine, İlköğretim 6.,7.ve 8.Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programında proje ödevi adıyla yer verilmiş; projeler birer ölçme aracı olarak kabul edilmiştir.Bu yüzden Türkçe derslerinde yürütülen proje çalışmalarının dersin amacına uygunluğunun; projelerin planlanma, uygulama ve değerlendirme aşamalarının nasıl yapılandırıldığıının ve proje çalışmalarının tüm aşamalarında yaşanan güçlüklerin betimlenmesi önem kazanmaktadır.Bu araştırmada, proje ödevi uygulamalarının daha sağlıklı yürütülebilmesi için ipuçları sunacağı düşüncesiyle aşağıdaki araştırma soruları çerçevesinde 6.,7. ve 8. sınıf Türkçe derslerindeki proje ödevi uygulamasının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır; bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre;

1. öğrencilerin proje ödevlerini Türkçe dersinden seçmelerinin nedenleri nelerdir?
2. proje ödevlerinin hazırlanması sürecinde öğretmenin rolü nedir?
3. proje ödevi uygulamasında yaşanan sorunlar nelerdir?
4. proje ödevi uygulaması, Türkçe dersleri için gerekli bir uygulama mıdır?

Öğretmenler Türkçe derslerinde,

5. proje ödevlerinin konularını belirlerken neleri göz önünde bulundurmaktadır?
6. proje ödevlerini nasıl planlamaktadır?
7. proje ödevlerinin sunumunu ve paylaşımını nasıl yapmaktadır?
8. proje ödevlerinin değerlendirmesinde neleri dikkate almaktadır?

YÖNTEM

Türkçe derslerindeki proje ödevi uygulamasının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesinin amaçlandığı bu araştırmada, betimsel nitelikli tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim öğretim yılında Balıkesir il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan Türkçe öğretmenleri ile proje ödevini Türkçe dersinden alan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemi ise, evrenden seçkisiz olarak

belirlenen 21 Türkçe öğretmeni ile 40'ı kız, 23'ü erkek ve 24'ü 6. sınıf, 26'sı 7. sınıf ve 13'ü 8. sınıf olmak üzere toplam 63 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve Türkçe derslerindeki proje ödevi uygulamasına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirlemeyi amaçlayan iki soru formu kullanılmıştır. Formlar, proje ödevi uygulamasını betimlemeye yönelik açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Öğretmenlere uygulanan formlarda sekiz, öğrencilere uygulanan formlardadört açık uçlu soru bulunmaktadır. Her iki katılımcı grubuna, proje ödevlerinin; Türkçe dersinden seçilme nedenleri, hazırlama sürecinde öğretmenin rolü, gerekliliği ve uygulanmasında yaşanan sorunlar ile ilgili dört açık uçlu soru ortak olarak sorulmak üzere hazırlanmıştır. Veri toplama aracının geçerliliği için taslak olarak hazırlanan soru formları uzman görüşlerine sunulmuş, gerekli incelemeler yapıp dönütler alındıktan sonra düzeltmeler yapılmıştır. Ayrıca taslak soru formlarının örneklem dışındaki bir okulda görev yapan 3 Türkçe öğretmeni ve proje ödevini Türkçe dersinden alan 10 öğrenci (4'ü 6. sınıf, 3'ü 7. sınıf ve 3'ü 8. sınıf) üzerinde ön denemesi yapılmış ve sorulara verilen yanıtlar incelenerek formlara son şekli verilmiştir. Uygulamaya hazır hale getirilen öğretmen ve öğrenci soru formları, örneklemdeki okullar farklı zamanlarda tek tek ziyaret edilerek araştırmacının da bulunduğu ortamlarda uygulanmıştır.

Türkçe derslerindeki proje ödevi uygulamalarını öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre betimlemek amacıyla hazırlanan formlardaki sorulara verilen yanıtlar, betimsel analiz yöntemi kullanılarak⁸ çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde “cümle” ve “sözcükler” çözümlene birimi olarak kabul edilmiştir. Bu çerçevede öncelikle formlardaki sorulara verilen yanıtlardaki yargı bildiren cümleler/sözcükler kodlanmış, elde edilen verilerin frekansları hesaplanarak çizelgeler şeklinde sunulmuştur. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin çarpıcı görüşlerinden de doğrudan alıntılar yapılmıştır. Veri toplama aracının güvenilirliği için formlarda yer alan açık uçlu sorulara verilen yanıtların çözümlenmesi araştırmacı tarafından farklı zamanlarda tekrar edilerek çözümlenmeler arasındaki uyumluluk hesaplanmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucunda iki farklı sonuç arasındaki tutarlığın % 93 çıktığı görülmüştür. Bu tür araştırmalarda elde edilen eşitliğin % 70'in üzerinde olması beklenir.^{9,10} Sonucun bu eşitliğin üzerinde olması nedeniyle verilerin güvenilir bir biçimde çözümlendiği söylenebilir.

BULGULAR

Öğrencilerin proje ödevlerini Türkçe dersinden seçmelerinin nedenlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin sıklıkları Çizelge 1'de, öğrenci görüşlerinin sıklıkları ise Çizelge 2'de sunulmuştur.

⁸ Bogdan, R. C. & Biklen, S. K. (1998). Qualitative Research for Education: An Introduction to Theory and Methods. Boston: Allyn & Bacon.

⁹ Hall, R.V., & Houten, R.V. (1983) Managing Behavior, Behavior Modification: The Measurement of Behavior, Austin: Pro-ed.

¹⁰ Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Çizelge 1.Öğrencilerin Proje Ödevlerini Türkçe Dersinden Seçme Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmen Görüşleri	f
Türkçe ders notlarını yükseltmek istemeleri	18
Türkçe dersindeki proje ödevlerinin diğer derslere göre daha kolay olduğunu düşünmeleri	9
Türkçe dersine yönelik ilgi ve yeteneklerinin olması	7
Türkçe dersini sevmeleri	5
Proje konularını ilgi çekici ve eğlenceli bulmaları	2
Sınava hazırlık sürecinde kendi öğrenmelerine katkı getireceğini düşünmeleri	1
Görüşler Toplamı	42

Çizelge 2.Öğrencilerin Proje Ödevlerini Türkçe Dersinden Seçme Nedenlerine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Öğrenci Görüşleri	f
Türkçe ders notumu yükseltmek için	43
Türkçe dersini sevdiğim için	17
Bu dersteki projeler zevkli olduğu için	7
Bazı konuları daha iyi anlamak için	4
Hocamız öyle verdiği için	3
Bu derste başarılı olduğum için	2
En kolay Türkçe dersindeki projeler olduğu için	1
Görüşler Toplamı	77

Çizelge 1 ve Çizelge 2 incelendiğinde hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından proje ödevlerinin Türkçe dersinden seçilme nedeni olarak en çok “ Türkçe ders notunu yükseltme isteği” (f:18+f:43) dile getirilmiştir. “Genellikle öğrenciler eski alışkanlıkları doğrultusunda, yazılılarda yüksek not alamadıkları derslerin ortalamalarını arttırmak için proje görevi seçerler.” (Öğretmen 5) “Ders sayısı en fazla Türkçe olduğu için yani katsayısı en fazla olduğu için notlarını yükseltme çabasıyla Türkçe dersi tercih ediliyor.” (Öğretmen 8)“Türkçe dersinde notlarının düşük olması ortalamamı aşağıya çekiyor. Proje ödevi alarak ortalamamı yükseltmek istedim.” (Öğrenci 12) “ Ben aslında Türkçe dersinden ödev almayı ilk dönemde karar vermiştim. İlk dönem ilk yazılım dörttü. Aslında karnemde beşti. Yine 4 almak korkusuyla ben de Türkçe dersinden proje ödevi aldım.” (Öğrenci 58)

Bunun yanında Çizelge 1’e göre öğretmenler tarafından ikinci sırada dile getirilen “öğrencilerin Türkçe dersindeki proje ödevlerinin diğer derslere göre daha kolay olduğunu düşünmeleri” (f:9) görüşüne,Çizelge 2’ye göre yalnızca bir öğrencinin değinmesi dikkat çekici olarak kabul edilebilir. Aşağıdaki öğrenci görüşlerini yansıtan alıntılarda da görüldüğü gibi öğrenciler daha çoknot yükseltmenin yanında“Türkçe dersini sevdikleri”(f:17) ve“projeleri zevkli buldukları” (f:7) için proje ödevlerini Türkçe dersinden seçtiklerini ifade etmektedirler.

“ Seçim yaparken sevdiğimiz ve zevk aldığımız görevleri seçeriz. Bu sebeple Türkçe proje ödevini seçtim.” (Öğrenci 38)

“ Ben proje ödevlerimi yaparken en çok bu dersten zevk alıyorum. Diğer derslerin proje ödevlerinin yapılması çok kolay oluyor. Ben zoru severim.” (Öğrenci 53)

“ Türkçe dersi eğlenceli, pratik ve araştırmalı bir derstir. Bu yüzden de projemi Türkçe dersinden seçtim.” (Öğrenci 47)

Türkçe derslerindeki proje ödevlerinin hazırlanması sürecinde öğretmenin rolüne ilişkin öğretmen görüşlerinin sıklıkları Çizelge 3’te, öğrenci görüşlerinin sıklıkları da Çizelge 4’te gösterilmiştir.

Çizelge 3. Proje Ödevlerinin Hazırlanması Sürecinde Öğretmenin Rolüne İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmen Görüşleri	f
Kaynak bulmada yardımcı olmak	9
Öğrencilerin zorlandıkları ve danıştıkları zamanlarda yardımcı olmak	8
Belirli aralıklarla ödevleri kontrol etmek	2
Proje ödevlerinin nasıl yapılması gerektiğini anlatmak	2
Görüşler Toplamı	21

Çizelge 4. Proje Ödevlerinin Hazırlanması Sürecinde Öğretmenin Rolüne İlişkin Öğrenci Görüşleri

Öğrenci Görüşleri	f
Bize ödevimizi nasıl yapacağımızı anlattı.	20
Zorlandığımızda ve ona soru sorduğumuzda yardımcı oldu.	15
Konuyu belirlerken yardım etti.	5
İstedığımız her konuda yardımcı oldu.	4
Öğretmenimden yardım istemedim.	4
Öğretmenimiz yardımcı olmadı.	3
Taslak yapımında yardım etti.	2
Görev dağılımı yaparken yardım istedik.	2
Bize ek süre vererek yardımcı oldu.	2
Planlamada yardımcı oldu.	1
Bize yönerge verdi.	1
Kaynak kitapları önerdi.	1
Hangi internet sitelerinden araştıracağımızı söyledi.	1
Konu hakkında bazı örnekler verdi.	1
Projelere not verirken yardımcı oldu.	1
Görüşler Toplamı	63

Türkçe Derslerinde Yürütülen Proje Çalışmalarının Öğretmen Ve
Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Çizelge 3 ve Çizelge 4'teki öğretmen ve öğrenci görüşleri birlikte değerlendirildiğinde; proje ödevlerinin hazırlanması aşamasında araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin daha çok, “başta ödevin nasıl yapılacağını anlatarak” (f:2+f:20), “zorlandıklarında öğrencilerin sorularını cevaplayarak” (f:8+f:15),” kaynak bularak” (f:9+f:1) yardımcı olduğu görülmektedir Bunun yanında sürecin tüm aşamalarını kapsayan rehberlik hizmetinin gerekleri olarak kabul edilebilecek “belirli aralıklarla ödevleri kontrol etmek” (f:2),”taslak yapımında yardım etmek” (f:2) “görev dağılımında yardımcı olmak”(f:2), “planlamada yardımcı olmak” (f:1) ve “ yönerge vermek” (f:1) şeklindeki yanıtların öğrenciler tarafından daha az dile getirildiği söylenebilir.Türkçe derslerindeki proje ödevlerinin hazırlanması sürecinde öğretmenlerin rolünü betimleyen öğretmen ve öğrenci görüşlerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

“Proje yapacakları ders seçildikten sonra konular onların önüne konuyor. Onlar seçimlerini yapıyorlar. Daha sonra zaman zaman araştırmalarını, çalışmalarını bize gösteriyorlar. Öğrencilere bizde yol gösteriyoruz. “(Öğretmen 1)

“Onlara rehberlik ediyoruz. Ödev yapım süresince belirli aralıklarla kontrol ediyoruz çalışmalarını. Uygun kaynaklara yönlendiriyoruz. Öğrenciler proje görevinin amacını, bu görevle elde edecekleri kazanımları kavrayamıyorlar.” (Öğretmen 5)

“Kaynak önererek, hangi aşamaları yapmalarının onlara kolaylık sağlayacağını söyleyerek yardımcı oluyorum. “ (Öğretmen 8)

Öğrencilerimiz yaptığı işe karşı duyarlıysa zaman zaman bizlerle görüşerek fikirlerimizi alıyor ve varsa eksiklerini tamamlıyor. (Öğretmen 17)

“Proje ödevimi hazırlarken öğretmenim bize ne yapacağımızı yazan bir fotokopi verdi, bu fotokopi bize yardımcı olmaya yetti.” (Öğrenci 11)

“Öğretmenimiz taslak yapımında yardımcı oldu.” (Öğrenci 18)

“Türkçe öğretmenimiz konuyu belirlerken yardım etti.”(Öğrenci 22)

“Ben projemin taslağını oluşturduktan sonra öğretmenimize gösterdim ve bana proje konusunda daha değişik neler yapabileceğimi gösterdi.” (Öğrenci 29)

“Öğretmenimiz proje ödevi için birçok kez ek süre verdi bu süreler bana çok yardımcı oldu.” (Öğrenci 35)

“Öğretmenim bana konu hakkında bazı örnekler verdi ve nasıl yapmam gerektiği konusunda bilgi verdi.” (Öğrenci 42)

“Öğretmenim bana okuyacağım kitapları önerdi.” (Öğrenci 57)

“Türkçe öğretmenimizin bize yardımı ona her danıştığımızda bize yardım etmesi oldu.” (Öğrenci 61)

Proje ödevi uygulamasında yaşanan sorunlara ilişkin öğretmenlerin görüşlerinin sıklıkları Çizelge 5'te, öğrenci görüşlerinin sıklıkları ise Çizelge 6'da gösterilmiştir.

Çizelge 5. Proje Ödevi Uygulamasında Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmen Görüşleri	f
Her öğrenciye sunum yaptırılmaması	12
Ödevlerin değerlendirilmesinde nesnelliğin sağlanamaması	9
Öğrencilerin ödevleri zamanında hazırlayamaması	8
Ödevlerin genellikle aileler tarafından yapılması	7
Her öğrenciye yönerge hazırlanamaması	7
Öğrencilerin proje ödevlerini yük olarak görmesi	5
Öğrencilerin nitelikli ödev hazırlayamaması	4
Sorun olmaması	3
Sunum teknolojilerinin yetersiz kalması	2
Kaynak sıkıntısı çekilmesi	1
Dersin amacına uygun proje konusu bulunamaması	1
Görüşler Toplamı	59

Çizelge 6. Proje Ödevi Uygulamasında Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğrenci Görüşleri

Öğrenci Görüşleri	f
Proje ödevimi yazarken zorlandım.	18
Sorun yaşamadım.	11
Araştırma yaparken zorlandım.	8
Ödevi düzenlemek zor oldu.	6
Gereken araç gereçleri bulmak sorun oldu.	4
Konuyu belirlemek zor oldu.	4
Sunumda ödevi anlatmakta zorlandım.	4
Zaman sorunu yaşadım.	2
Görev paylaşımında zorlandık.	1
Kaynak kişi bulmakta zorlandım.	1
Görüşler Toplamı	59

Proje ödevi uygulamasında yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin yer aldığı Çizelge 5 ve Çizelge 6 incelendiğinde; öğretmenlerin daha çok “ sunum” (f:12), “değerlendirme” (f:9), “zaman” (f:8), “ödevleri ailelerin yapması” (f:7) ve “yönerge hazırlama” (f:7) konularında sorun yaşadıkları; öğrencilerin ise “ yazım” (f:18) ve “düzenleme” (f:6) gibi daha çok ödevlerin raporlaştırma sürecinde ve “araştırma yaparken” (f:8) sorun yaşadıkları görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan 11 öğrenci de proje ödevi uygulamasında sorun yaşamadığını dile getirmiştir.

Türkçe Derslerinde Yürütülen Proje Çalışmalarının Öğretmen Ve
Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

“Proje ödevlerinin uygulanmasında her öğrenciye ayrı ayrı yönerge hazırlanması, proje aşamalarının takip edilmesi sınıf mevcutlarının kalabalık olması dolayısıyla sorun yaratmakta, her öğrenciye ayrılacak süreyi kısıtlamaktadır.” (Öğretmen 13)

“Ancak öğrencilerin çoğu yoğunluktan dolayı bu ödevleri ebeveynlerine yaptırmaktadır. Proje ödevleri artık öğrencilerin değil anne-babaların ödevleri durumundadır. Mevcutların kalabalık olması dolayısıyla her öğrenciye sunum yapmak imkanı sağlanamamaktadır. Aksi halde müfredatın aksaması söz konusu olmaktadır.” (Öğretmen 18)

“Projeler değerlendirilirken zaman konusunda sıkıntı çekiyoruz. Öğrenciler ödevleri zamanında getirmediği için M.E.B’in koyduğu süre yeterli gelmiyor ve notların e-okula girilmesi ile ilgili sorun ve gecikmeler yaşıyoruz.” (Öğretmen 20)

“Yazıyı yazarken ve sayfaları ayarlarken zorlandım.” (Öğrenci 4)

“Uzun olduğu için yazarken zorlandım.” (Öğrenci 8)

“Kelimeleri araştırırken zorlandık.” (Öğrenci 15)

“Kompozisyonu yazarken giriş,gelişme ve sonuç bölümünde zorlandım.” (Öğrenci 22)

“Ödev ve görev paylaşımında sorun yaşadık çünkü biz bir grup halinde yapmıştık.” (Öğrenci29)

“Türkçe dersinde proje ödevi yaparken en çok konu belirlemede zorlandım.” (Öğrenci 32)

“Türkçe dersinde proje ödevi hazırlarken en çok hangi konu seçmekte ve el yazısı yazmakta zorlandım.” (Öğrenci 41)

“Gereken araç gereçleri bulmakta zorlandım.” (Öğrenci 42)

“Yazım kurallarında sorun oldu.Çünkü Türkçe dersi olunca yazıma önem vermek gerekir.” (Öğrenci 47)

“Araştırmalarda sorun yaşadım çünkü, bulamadığım yerler olmuştu.” (Öğrenci 49)

Öğretmen ve öğrencilerin Türkçe derslerinde proje ödevi uygulamasının gerekliliği konusundaki görüşlerinin sıklıkları sırasıyla Çizelge 7 ve Çizelge 8’de sunulmuştur.

Çizelge 7.Türkçe Derslerinde Proje Ödevi Uygulamasının Gerekliliği Konusundaki Öğretmen Görüşleri

Öğretmen Görüşleri	f	Öğretmen Görüşleri	f
Gerekli görmüyorum.	19	Gerekli görüyorum.	2
Zaman kaybı olarak görüyorum.	13	Öğrencilerin ilgisini çekiyor.	1
Proje çalışmalarının amacına ulaşmadığını ve yararlı olmadığını düşünüyorum.	5	Projelerin daha çok kitap okuma, sözlü ifade etmede işe yaradığını düşünüyorum.	1
Öğrenciler proje çalışması konusunda istekli değil.	1		
Görüşler Toplamı	19		2

Çizelge 8. Türkçe Derslerinde Proje Ödevi Uygulamasının Gerekliliği Konusundaki Öğrenci Görüşleri

Öğrenci Görüşleri	f	Öğrenci Görüşleri	f
Gerekli görüyorum.	38	Gerekli görmüyorum.	25
Eğlenceli ve zevkli geliyor.	19	Proje ödevleri fazladan yük getiriyor.	7
Notlarımı yükseltmek için fırsat oluyor.	7	Projeleri yaparken zorlanıyorum.	6
Dersi daha iyi öğrenmemizi sağlıyor.	7	Sadece sınava hazırlanmayı düşünüyorum.	4
Öğretmenimizle daha çok kaynaşyoruz.	1	Diğer derslerdeki işimizi engelliyor.	2
Kültürüm gelişiyor.	1	Proje yapmayı sevmiyorum.	2
Farklı insanları tanıyorum.	1	Fazla zaman alıyor.	2
Projeleri herkes görebildiği için okula katkı sağlıyor.	1	Yazmayı hiç sevmiyorum.	1
El becerimiz gelişiyor.	1	Başka derslerde proje yapmak istiyorum.	1
Görüşler Toplamı	38		25

Öğretmen ve öğrencilerin Türkçe derslerinde proje ödevi uygulamasının gerekliği konusundaki görüşlerinin yer aldığı Çizelge 7 ve Çizelge 8 birlikte incelendiğinde, araştırmaya katılan 21 öğretmenin 2’si Türkçe derslerinde proje ödevi uygulamasını gerekli görürken, 19’u gerekli görmemekte; 63 öğrencinin ise 38’i gerekli, 25’i de gereksiz görmektedir. Bir başka ifadeyle Türkçe derslerindeki proje ödevi uygulaması, araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğuna göre gereksiz bir uygulamayken, öğrencilerin çoğuna göre de gerekli olarak kabul edilmektedir.

Çizelge 7’ye göre öğretmenler proje ödevi uygulamasını “zaman kaybı” (f:13), “amacına hizmet etmeyen ve yararlı olmayan bir uygulama” (f:5) ve “öğrencilerin istekli olmadıkları bir uygulama” (f:1) olarak gördükleri için gerekli olmadığını dile getirmişlerdir. Proje ödevi uygulamasının gerekli olduğunu düşünen iki öğretmen ise “projelerin öğrencilerin ilgisini çektiği” ve “proje ödevlerinin kitap okuma ve sözlü ifadede işe yaradığı” nedenlerini ileri sürmüşlerdir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerini içeren alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“ Kısacası ben proje çalışmalarının pek amacına uygun yapılamadığını, faydalı olmadığını düşünüyorum. Hatta I. kademedeki proje ve performans görevlerinin veliler tarafından yapıldığını, çok ağır konular olduğu söyleniyor.” (Öğretmen 1)

“Çünkü müfredatı yetiştirmekte sıkıntı çekiyoruz. Zaman bunda en önemli etken olarak düşünüyorum. Bunların dışında en önemli sorunlarımızdan bir tanesi de ödevlerin zamanında teslim edilmemesi.” (Öğretmen 16)

Türkçe Derslerinde Yürütülen Proje Çalışmalarının Öğretmen Ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

“Proje ödevlerini daha çok sorumluluk sahibi öğrenciler layıkıyla hazırlamaktadır. Bu da onlara artı bir yük gibi olmaktadır. Zaten başarısız öğrenciler ödev hazırlamadıkları için başarılı öğrencilere yük olmaktadır.” (Öğretmen 14)

“Kişisel düşüncemi belirtmem gerekirse, ben proje ödevlerinin faydalı bir çalışma olduğunu düşünmüyorum. Zaten öğrencilerimiz sürekli sınav hazırlıkları içerisinde yarışıyorlar. Özellikle duyarlı öğrencilerimizi başlarını kaşıyacak zamanları yok. Öğrencilerimiz sosyal etkinliklere katılamıyorlar. Bu yüzden proje çalışmaları öğrencilerin ilgilerini çekiyor.”(Öğretmen 10)

Çizelge 8'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu; Türkçe derslerindeki proje ödevi uygulamasını “eğlenceli ve zevkli” (f:19), “ not yükseltmek için bir fırsat” (f:7) ve “öğrenmeyi destekleyici” (f:7) olarak gördükleri için gerekli bir uygulama olarak kabul etmektedirler. Bunun yanında proje ödevi uygulamasının gereksiz olduğunu düşünen öğrenciler de “proje ödevlerinin fazladan yük getirdiği” (f:7), “projeleri yaparken zorlandıkları” (f:6) ve “sınava hazırlığı engellediği” (f:4) gibi nedenler ileri sürmüşlerdir. Bu görüşleri içeren alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Evet, isterdim. Çünkü türkçe dersinden görev almak tükçemide ilerletmemi sağlıyor.” (Öğrenci 11)

“Eğer puanım daha çok yükselecekse isterdim.” (Öğrenci 3)

“İsterdim. Ama farklı ve değişik bir konuda olmasını isterdim. Mesela tiyatro.”

(Öğrenci 8)

“İstemezdim. Çünkü yıl içinde daha yapacağımız birçok proje ve performans ödevleri ve hazırlanmamız gereken bir sınav var.” (Öğrenci 15)

“İstemezdim. Çünkü zor geliyor.” (Öğrenci 22)

“İsterdim. Çünkü bu konuda daha çok bilgiye sahip olmak için.” (Öğrenci 29)

“İstemezdim sadece sınava çalışmayı düşünürdüm.” (Öğrenci 35)

“Evet. Çünkü; Türkçe dersi proje ödevimiz genellikle sosyalleşmeye gruplaşmaya yönelik olduğu için bu ödev benim ve arkadaşlarımla hoşuna gidiyor.” (Öğrenci 40)

“İsterdim. Çünkü hem eğlenmiş, hemde öğrenmiş oluyoruz.” (Öğrenci 51)

“Ben isterdim. Çünkü Türkçe dersini hem seviyorum hem de böyle ödevler derse ilgimi daha fazla artırmamı sağlıyor.” (Öğrenci 57)

Türkçe öğretmenlerinin proje ödevlerinin konularını belirlerken neleri göz önünde bulundurdıklarına ilişkin yanıtları Çizelge 9'da verilmiştir.

Çizelge 9. Türkçe Derslerindeki Proje Ödevi Konularının Nasıl Belirlendiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmen Görüşleri	f
Öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerinin dikkate alınması	6
Programdaki dilbilgisi konularına göre belirlenmesi	6
Dört temel dil becerisine göre belirlenmesi	5
Sınıfın/öğrencilerin düzeyinin göz önünde bulundurulması	4
İnternetteki örneklerden yararlanılması	4
Araştırmaya yönelik olmasına dikkat edilmesi	4
Merkezi sınavlar için yararlı olacak konulardan seçilmesi	3
Uygulamaya dönük olmasına özen gösterilmesi	3
Dersin amaçlarına göre belirlenmesi	2
Temalara göre belirlenmesi	1
Öğrencilerin tercihlerine bırakılması	1
Kılavuz kitaplardan yararlanılması	1
Öğrencilerin yaratıcılıklarını kullanabilecekleri konuların belirlenmesi	1
Görüşler Toplamı	41

Türkçe öğretmenlerinin proje ödevlerinin konularını belirlerken neleri göz önünde bulundurdıklarına ilişkin yanıtlarını içeren Çizelge 9 incelendiğinde öğretmenlerin proje ödevi konularını daha çok; “öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerini” (f:6), “programdaki dilbilgisi konularını” (f:6), “dört temel dil becerisini” (f:5) ve “sınıfın/öğrencilerin düzeyini” (f:4) dikkate alarak belirledikleri görülmektedir. Ayrıca konuların belirlenmesinde “internetdeki örneklerden yararlandıkları” (f:4) ve “araştırmaya yönelik” (f:4), “merkezi sınavlara yararlı olacak” (f:3), “uygulama içeren” (f:3) ve “dersin amaçlarına uygun” (f:2) proje konuları belirlediklerini dile getirmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin proje ödevi konularını nasıl belirlediklerini içeren alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Türkçe dersinin etkinlik alanlarına göre belirliyoruz. Örneğin, anı yazma, kitap inceleme, seçme şiir defteri tutma, kelimelerin kök, ek ve eklerinin çeşitlerini inceleme...” (Öğretmen 10)

“Konuların akışına göre, Dört temel dil becerisine yönelik olarak internetten belirliyorum.” (Öğretmen 15)

“Zümre toplantılarında belirliyoruz. Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri, istekleri ve yararlanabilecekleri konular olmasına özen gösteriyoruz.” (Öğretmen 11)

“Dilbilgisinde o senenin konularını seçiyorum. Okuma, dinleme, konuşma ve yazma alanlarında yaş grubunu göz önüne alıyorum.” (Öğretmen 4)

Türkçe derslerindeki proje ödevlerinin planlanmasına ilişkin öğretmen görüşleri Çizelge 10’da sunulmuştur.

Çizelge 10. Türkçe Derslerindeki Proje Ödevlerinin Planlanmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmen Görüşleri	f
Projelerin sürelerinin belirlenmesi	7
Proje konularının belirlenmesi	6
Ödevin aşamalarını, süreçte yapılması gerekenleri açıklayan yönergeler hazırlanması	5
Değerlendirme ölçütlerinin duyurulması	3
Her öğrenci için seçilen konuya göre takip ve sunum aşamalarına yönelik ayrı plan yapılması	2
Cevap verilmemiş.	3
Görüşler Toplamı	26

Türkçe derslerindeki proje ödevlerinin planlanmasına ilişkin öğretmen görüşlerini içeren Çizelge 10 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin proje ödevlerini planlama aşamasında “proje sürelerini belirledikleri” (f:7), “proje konularını belirledikleri” (f:6), “yönergeler hazırladıkları” (f:5), “değerlendirme ölçütlerini duyurdıkları” (f:3) “her öğrenci için konuya göre plan yaptıkları” (f:2) görülmektedir. Planlama aşamasına ilişkin öğretmen görüşlerini içeren alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Dersin amaçları doğrultusunda konuları ve süreyi belirliyoruz. Sonrasında bu bilgileri öğrencilere aktarıp ödev süresince onlara rehberlik yapıyoruz.” (Öğretmen 5)

“ Ödev konularının belirlenmesi, 2)Öğrencinin kendi ilgisine uygun proje konusunu seçmesi, 3)Yönergelerin hazırlanması. “(Öğretmen 13)

“Proje ödevlerinin konularını belirledikten sonra, bu konuların nasıl hazırlanacağına yönelik plan yapıyorum. Bu planda ödevin anıl yapılacağına, onların izleyeceği yolları belirtiyorum. Bununla birlikte sunum aşamasında ödevin nasıl değerlendirileceğinin ölçeğini yapmış olduğum planla birlikte sınıf panosuna asıyorum. Öğrenciler bu aşamalara göre ödevlerini hazırlıyorlar.” (Öğretmen 16)

“Seçilen konuya göre her öğrenci için, takip ve sunum aşamalarında ayrı planlama yapıyorum.” (Öğretmen 4)

Türkçe derslerinde hazırlanan proje ödevlerinin sunumu ve paylaşımına ilişkin öğretmen görüşlerinin sıklıkları Çizelge 11’de sunulmuştur.

Çizelge 11. Türkçe Derslerinde Hazırlanan Proje Ödevlerinin Sunumu ve Paylaşımına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmen Görüşleri	f
Hepsinin sınıfta sunulması	9
Bir kısmının sınıfta sunulması	7
İyi hazırlanmış projeler okulda sergilenmesi	5
Projelerin sunumunun yaptırılmaması	5
Görüşler Toplamı	26

Öğretmenlerin Türkçe derslerinde hazırlanan proje ödevlerinin sunumu ve paylaşımına ilişkin görüşlerini içeren Çizelge 11 incelendiğinde; daha çok projelerin “hepsinin sınıfta sunulduğu” (f:9), “bir kısmının sınıfta sunulduğu” (f:7) ve “iyi olanlarının okulda sergilendiği” (f:5) görülmektedir. Bunun yanında araştırmaya katılan 5 öğretmenin “projelerin sunumunu yaptıramadığını” dile getirmesi dikkat çekici bir bulgu olarak kabul edilebilir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerini içeren alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Hazırlanan projelerin paylaşılmasını istiyorum. Ancak projelerin sunumu konusunda zaman açısından ve teknolojik açıdan hep problem çıkıyor. Her ders sunum olunca derse zaman kalmıyor.” (Öğretmen 2)

“Sunumlar sınıf ortamında ve bazıları okulda sergi olarak yapılıyor.” (öğretmen 4)

“Sınıfta sunu biçiminde paylaşım yapılabilir. Fakat her öğrenciye vakit ayırmak mümkün olmuyor.” (Öğretmen 11)

“Sınıfla mutlaka paylaşılıyor. Çok iyi hazırlanmışsa diğer sınıflardan bazılarında sunum yapıyoruz.” (Öğretmen 15)

“Öğrencilerin hazırlanmış olduğu projeleri sınıfta ve okulda genellikle paylaşıyoruz. Aileler bunu paylaşmadık. Projelerin sunumunda öncelikle zaman konusunda sıkıntılarımız var. Her projeye en az 20-30 dakika ayıracağımızı düşünürsek zaman bizim için en önemli sıkıntı nedenidir. Ama amacına ulaşması açısından sunumların gerçekleştirilmesi çabasını gösteriyorum.” (Öğretmen 16)

“Proje ödevlerinin sunumunda maalesef her öğrencinin mutlak sunumu şeklinde gerçekleşmiyor. Müfredat programını yetiştirme kaygısı zaten kalabalık olan sınıflarda her öğrenciye ayrı bir sunum yapma fırsatı vermiyor. En büyük sıkıntımız bence bu.” (Öğretmen 17)

“İyi hazırlanmış projeler sınıf panosunda sergileniyor. Drama vb. içeren bir ödevse, öğrenciler verilen gün ve saatte sunum yapılıyor.” (Öğretmen 20)

Türkçe öğretmenlerinin proje ödevlerini nasıl değerlendirdiklerine ilişkin yanıtları Çizelge 12’de gösterilmiştir.

Çizelge 12. Türkçe Derslerindeki Proje Ödevlerinin Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmen Görüşleri	f
Proje değerlendirme ölçeğinin kullanılması	9
Zamanında teslim, düzen, kaynak çeşitliliği, yazım ve noktalama, görsellik, sunumun dikkat çekiciliği vb. ölçütlerinin dikkate alınması	8
Nasıl değerlendirildiği belirtilmemiş.	3
Proje hazırlama yönergesine uygun hazırlanıp hazırlanmadığına bakarak değerlendirilmesi	1
Görüşler Toplamı	21

Türkçe öğretmenlerinin proje ödevlerini nasıl değerlendirdiklerine ilişkin yanıtlarının yer aldığı Çizelge 12'ye göre araştırmaya katılan öğretmenlerin projeleri değerlendirirken daha çok “proje değerlendirme ölçeğini kullandıkları” (f:9) ve “ zamanında teslim, kaynak çeşitliliği, yazım ve noktalama, sunumun dikkat çekiciliği vb. ölçütlerini dikkate aldıkları” (f:8) görülmektedir. Bunun yanında yalnızca bir öğretmen “ ödevleri proje hazırlama yönergesine uygun hazırlanıp hazırlanmadığına göre değerlendirdiğini” dile getirmiş ve üç öğretmen de nasıl değerlendirdiğine ilişkin görüş belirtmemiştir. Aşağıda proje ödevlerini nasıl değerlendirdiklerine ilişkin öğretmen görüşlerini içeren alıntılar yer almaktadır:

“Ödev konularına uygun dereceli puanlama anahtarlarını kullanıyoruz. Zaman zaman dereceli puanlama anahtarlarında tamamen objektifliği yakalayamadığımız oluyor.” (Öğretmen 5)

“El yazımına

Derleme olup olmadığı

Noktalama ve imla hatalarına

Görselliği “ (Öğretmen 3)

“Ödevin içeriğine, kullanılan kaynaklara, zamanlamaya, tertip düzene, kişisel katkısına dikkat ediyorum. Özellikle hazır çıktı ödevlerin getirilmesi hoş olmuyor. Gelişen teknolojiyle artık öğrencinin gerçek emeğini bulmak zor. Bu yüzden yapılan işin pek anlamı kalmıyor.” (Öğretmen 11)

“Zamanında getirilmesine

Yazı güzelliğine

Uygulanabilirliğine

Materyal tarzında olmasına” (Öğretmen 7)

“Öncelikle projeleri, proje değerlendirme ölçeğine göre değerlendiriyorum. Zamanında ödevin teslimi, araştırmanın çeşitliliği, yeterli kaynak olup olmaması, amaca uygunluğu, sunumun dikkat çekiciliği vb.” (Öğretmen 16)

“Projenin yönergeye uygun hazırlanıp hazırlanmadığına dikkat ediyorum. İstenilenle, verileni karşılaştırıyorum. Öğrenci, yönergeyi dikkate almıyor. Kapsamlı, özgün ödevler teslim edilmiyor.” (Öğretmen 20)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Anadili öğretimi bir bilgi dersi olmaktan çok bir beceri ve alışkanlık kazandırma dersidir; beceriler de uygulama yoluyla kazandırılır. Öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesinde en etkili yol, öğrenciyi etkin kılacak ve onu uygulamaya yönlendirecek eğitsel önlemlerin alınmasıdır.¹¹ Türkçe derslerinde “proje ödevi” adıyla uygulanan proje tekniği de öğrencilerin kendi öğrenmelerini kurgulayıp planladığı ve öğrenme öğretme ortamına etkin bir biçimde katılmalarını sağladığı için bu eğitsel

¹¹Sever, S. (2001). Öğretim Dili Olarak Türkçenin Sorunları ve Öğretme-Öğrenme Sürecindeki Etkili Yaklaşımlar. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi.34, ss.11-22.

önlemlerden biri olarak kabul edilebilir. İlköğretim 6., 7. ve 8. Sınıf Türkçe derslerindeki proje ödevi uygulamalarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesinin amaçlandığı bu çalışmada; ilk olarak proje ödevlerinin Türkçe dersinden seçilme nedenleri üzerinde durulmuştur. Araştırmada hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından proje ödevlerinin Türkçe dersinden seçilme nedeni olarak en çok “ Türkçe ders notunu yükseltme isteği”nin dile getirildiği görülmüştür. Bu durumun Türkçe dersinin haftalık ders saatiyle orantılı olarak not ortalamasına etkisinin fazla olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmada ikinci alt problem olarak proje ödevi uygulamasında öğretmenin rolüne ilişkin görüşler belirlenmiş ve proje ödevlerinin hazırlanması aşamasında araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin daha çok; “başta ödevin nasıl yapılacağını anlatarak”, “zorlandıklarında öğrencilerin sorularını cevaplayarak”, “ kaynak bularak” yardımcı olduğu görülmüştür. Oysaki derslerinde proje tekniğini uygulayacak olan Türkçe öğretmenleri ; “öğrencileri hakkında sağlam bilgi ve beceri temeline sahip olma, onları yakından tanıma, ilgi ve isteklerini önceden görebilme; öğrencileri için gerekli araç-gereçleri hazırlama, kaynak insanlarla gerekirse randevular ayarlama, onları arkadaşları ile işbirliği yapmaya teşvik etme, çocuklar kendi projeleri ile ilgili olarak çalışırken onları izleme, çalışıp çalışmadıklarını kontrol etme, dinleme, yöneltilen soruları yanıtlama, zorlama, çeşitli öneriler sunma, onlara yardım etme, onları sorumluluk alma ve diğer çalışmalarını konusunda cesaretlendirme.” görevlerini yerine getirmeye çalışmalıdır.¹² Bu durum da araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin, proje ödevi uygulamasında sürecin tüm aşamalarını kapsayan rehberlik hizmetinin gereklerini tam olarak yerine getiremediği söylenebilir. Bu sonuç, proje ödevi sürecinde öğretmenlerin özellikle öğrencilere rehber olmada sorunlar yaşadığını bulgulayan¹³ çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Araştırmada proje ödevi uygulamasının tüm süreçlerinde yaşanan sorunlara ilişkin görüşler dikkate alındığında; öğrencilerin proje ödevi hazırlama sürecinde daha çok ödevlerin yazımında, araştırma yaparken, ödevin düzenlenmesinde sorun yaşadıkları; öğretmenlerin ise her öğrenciye ayrı ayrı yönerge hazırlamak, rehberlik etmek, sunum yaptırmak için öğretim programının yoğunluğu ve sınıfların kalabalık olmasından dolayı gerekli zamanı bulamadıkları; merkezi sınavlara hazırlıktan dolayı ödevleri yük olarak algılayan öğrencilerin internetten hazır buldukları ya da ailelerine yaptırdıkları proje ödevlerinin sunumunda ve değerlendirmesinde sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin daha çok ödevleri hazırlama ve raporlaştırma sürecinde sorun yaşamaları, daha öncede dile getirildiği gibi, öğretmenlerin proje hazırlama sürecinde gerekli rehberlik hizmetini sunamalarına bağlanabilir. Öğretmenlerin proje ödevi uygulamalarında yaşadığı sorunların kaynağında ise daha çok sınıfların kalabalıklığı ve merkezi sınavlara hazırlanma baskısıyla her öğrenciyi etkin kılacak yeterli zamanı ayıramamaları bulunmaktadır. Sınıflardaki öğrenci sayısının çok olması, merkezi sınavlara

¹²Çiftçi, a.g.m., s.55

¹³Çiftçi, S., Meydan, A. ve Sönmez, I. (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Proje Ödevleri ve Kılavuz Kitaplarda Yer Alan Projelerle İlgili Görüşleri. VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Sempozyum Kitabı. Nobel Yayınevi. Ankara, s.233

Türkçe Derslerinde Yürütülen Proje Çalışmalarının Öğretmen Ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

hazırlık aşamasının zorlukları ve zaman yetersizliği, yalnızca proje ödevleri ve Türkçe dersleriyle ilgili değil, diğer dersler ve yeni ölçme değerlendirme teknikleriyle ilgili de sorun olarak dile getirilmektedir.¹⁴

Proje çalışmalarının gerekliliğini ortaya koymak için öğretmen ve öğrencilere Türkçe derslerinde proje ödevi dışında da proje çalışmaları yapmak isteyip istemedikleri sorulmuş ve bu konuya öğretmenlerin olumsuz, öğrencilerin ise olumlu baktıkları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcı öğretmenlerin neredeyse tamamı, öğrencilerin merkezi sınavlara hazırlanmaları ve öğretim programının yoğunluğu yüzünden zaman bulamadıkları, proje çalışmalarının amacına ulaşmadığını ve yararlı olmadığını düşündükleri için derslerinde proje ödevi dışında da proje çalışması yaptırmamaktadır. Öğrencilerin yarısından fazlası ise eğlenceli ve zevkli buldukları, notlarını yükseltmek istedikleri için Türkçe derslerinde proje ödevi dışında da proje çalışması yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuç Öztürk'ün¹⁵ Türkçe dersindeki performans görevleriyle ilgili öğrenci görüşlerinin incelendiği çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca bir başka çalışmaya göre dil öğretiminde proje çalışmalarının yaptırılması üniversite düzeyindeki öğrencilerin de ilgisini çekmektedir.¹⁶ Ödev dışında proje çalışması yapmak istemeyen öğrenciler ise bunun nedeni olarak öğretmenlerle benzer şekilde merkezi sınavlara hazırlık ve var olan proje ödevlerindeki yoğunluklarını göstermişlerdir.

Araştırmada Türkçe öğretmenlerine proje ödevi uygulamasının konu belirleme, planlama, sunum ve değerlendirme aşamalarını nasıl gerçekleştirdiklerine ilişkin sorular da yöneltilmiştir. Verilen yanıtlara göre; katılımcı Türkçe öğretmenleri proje konularını daha çok zümre toplantılarında diğer Türkçe öğretmenleriyle birlikte belirlemekte ve konuları belirlerken öğrencilerin ilgi, yetenek ve düzeylerini dikkate almaktadırlar. Çiftçi,¹⁷ proje tabanlı öğrenme yaklaşımının en zor ve en önemli aşamalarından birinin proje konusunu belirlemek olduğunu dile getirmiş ve proje tabanlı öğrenmenin ilk aşaması olan bu bölümde, çocuklara, müfredata, içinde yaşanan topluma uygun ve çocukların araştırabilecekleri ve sonuçlandırabilecekleri bir konunun seçilmemesi durumunda projeden istenilen sonucun ve verimin alınmamasına hatta bütün çalışmaların boşa gitmesine neden olunabileceğini vurgulamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin projeleri planlama aşamasında daha çok konuyu ve süreyi belirlemek üzerinde durdukları, yalnızca dörtte birinin proje ödevi yönergesi hazırladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Başarılı, istenilen hedeflere ulaşmış bir proje süreci için

---

¹⁴ Arslan A. S., Kaymakçı Y. D., Arslan S. (2009). Alternatif Ölçme-Değerlendirme Etkinliklerinde Karşılaşılan Problemler: Fen ve Teknoloji Öğretmenleri Örneği, OMU Eğitim Fakültesi Dergisi, 28-1, ss.1-12

¹⁵ Öztürk, P. (2010). İlköğretim II. kademe Türkçe Dersi Performans Görevi Başarı Puanları İle Akademik Başarı ve Derse Yönelik Tutum Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

¹⁶ Poonpon, K. (2011). Enhancing english skills through project based learning. The English Teacher. Vol. XL: 1-10

¹⁷ Çiftçi, a.g.m., s.47

öncelikle yapılması gereken proje planının hazırlanmasıdır. Planlama yapılırken projenin hedefleri, projenin kaç hafta süreceği, hangi temel kaynaklardan, kaynak kişilerden ya da kurumlardan faydalanılacağı, her hafta hangi etkinliklerin yapılacağı, hangi haftalarda ara değerlendirme yapılacağı, son değerlendirme ve proje sunumunun ne zaman yapılması gerektiği ayrıntılı bir biçimde ifade edilmelidir.¹⁸

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre, sürenin yetmemesi ve sınıfların kalabalık olması nedeniyle Türkçe derslerinde hazırlanan proje ödevlerinin ancak bir kısmı sınıfta sunulabilmekte; projelerin okulla paylaşılması ise sınırlı kalmaktadır. Bu sonuçtan farklı olarak bir başka çalışmada öğrencilerin çoğu projelerini sunduklarını dile getirmişlerdir.¹⁹ Süreç sonunda ortaya çıkacak ürün, araştırma raporu, gazete yazısı, dergi, belgesel, drama, web sayfası, maket, öykü, poster, afiş, broşür vb. olabilir. Ele alınan proje sorusunun kapsamına ve projenin hedefine bağlı olarak belirlenecek bu ürünlerin niteliği de birbirinden farklı olacaktır. Ayrıca ürünün ne olduğu sunuluş biçimini de etkileyecektir. Ürün bir drama olduğunda sunuluşu özel ortam düzenlemelerini gerektirir. Öte yandan bir broşür hazırlanmışsa, broşürün sınıfa nasıl sunulacağı, dağıtılıp dağıtılmayacağı, dağıtılacaksa dağıtılma koşulları belirlenmelidir. Sunu sırasında öğrenciye teknolojik destek sağlanıp sağlanamayacağı yine belirlenmesi gereken önemli bir konudur. Bütün bu belirlemeler, çalışma başlamadan önce ve öğrencilerle tartışılarak gerçekleştirilmelidir.²⁰ Proje tekniği uygulamalarıyla ortaya çıkan ürünler ve sunum biçimlerinin yapısı genellikle dil becerilerini etkili kullanmayı gerektirdiğinden bu aşamanın Türkçe derslerinin etkinlik alanlarıyla doğrudan ilgili olduğu söylenebilir. Bunun yanında Türkçe derslerindeki proje tekniği uygulamalarında öğrenciler tarafından araştırılan sorunların ve çözüm önerilerinin sunumunda gazete yazısı, dergi, belgesel, drama, öykü, poster, afiş, broşür hazırlamaya ağırlık verilmesinin de dersin doğasına uygun olacağı düşünülebilir.

Çalışmada son olarak proje ödevlerinin değerlendirilmesine ilişkin yanıtlar incelendiğinde; araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin neredeyse yarısının projeleri, Türkçe Dersi Öğretim Programında ve kılavuz kitaplarda yer alan proje değerlendirme ölçeğine göre değerlendirdikleri, bir kısmında kendilerinin belirledikleri ve ürün değerlendirmeye ağırlık veren ölçütlerle değerlendirme yaptıkları görülmektedir. Bu alanda yapılan bir çalışmada ise öğretmenlerin bir bölümü proje ve performans görevlerini değerlendirirken hazır formları kullanmakta, bir bölümü kendi formlarını hazırlamakta ve bir bölümü de her iki form türünü de kullanmaktadır.²¹ Oysa ki proje çalışmalarında değerlendirme, süreç ve ürünün birlikte ele alındığı tümel değerlendirme sistemidir ve değerlendirmeciler; öğrenenlerin kendileri, aynı yaş grubu, öğretmen ve konu alanı

¹⁸ Zorbaz ve Çeçen, a.g.m., s.95

¹⁹ Mehmet Nuri Gömleksiz vd. (2010). İlköğretim Türkçe Dersi Proje ve Performans Görevlerinin Gerçekleştirilme Sürecine Yönelik Öğrenci Görüşleri (Malatya İli Örneği). *Turkish Studies*, 5(3)

²⁰ Erdem, M. (2002). Proje Tabanlı Öğrenme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, s.175.

²¹ GÜVEY Emel (2009), İlköğretim 1-5. Sınıf Öğretim Programlarında Yer Alan Proje ve Performans Görevlerine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşleri”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir*, s.215

uzmanları olabilir.²² Tümel değerlendirme, öğrenci başarısını tek bir açıdan değerlendirmeyen, öğrencilerin bir süreç içerisindeki gelişimlerini etkili bir şekilde değerlendirmeye olanak sağlayan bir özellik göstermektedir. Tümel değerlendirme yaklaşımında öğrenci edimine dayalı, yaşamında kullanabileceği kazanımlara dönük bir izleme ve değerlendirme süreci söz konusudur.²³

Sonuç olarak Türkçe öğretmenlerinin proje ödevi çalışmasının konu belirleme, planlama, sunum ve değerlendirme aşamalarındaki uygulamalarının alanyazında belirtilen ilkelere genellikle uymadığı söylenebilir. Bu yüzden öğretmenlerin Türkçe derslerinde hangi proje örneklerinin nasıl gerçekleştirilebileceğine ilişkin eğitimler yoluyla desteklenmeleri ve kılavuz kitaplarda daha nitelikli ve daha fazla proje örneğine yer verilerek derslerinde proje tekniğini kullanma konusunda özendirilmeleri yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

Bilen, M. (1996). *Plandan Uygulamaya Öğretim*. Ankara: Aydan.

Bogdan, R. C. & Biklen, S. K. (1998). *Qualitative Research for Education: An Introduction to Theory and Methods*. Boston: Allyn & Bacon.

Çiftçi, S. (2006). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenmenin Öğrencilerin Akademik Risk Alma Düzeylerine, Problem Çözme Becerilerine, Erişilerine, Kalıcılığa ve Tutumlarına Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Çiftçi, S., Meydan, A. ve Sönmez, I. (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Proje Ödevleri ve Kılavuz Kitaplarda Yer Alan Projelerle İlgili Görüşleri. VII. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Sempozyum Kitabı*. (Sayfa: 229-234). Ankara: Nobel

Erdem, M. (2002). Proje Tabanlı Öğrenme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 22, 172-179.

Erdem, M. ve Akkoyunlu, B. (2002). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Beşinci Sınıf Öğrencileriyle Yürütülen Ekiple Proje Tabanlı Öğrenme Üzerine Bir Çalışma. *İlköğretim-Online*. 1 (1): 2-11.

Güvey, E. (2009). İlköğretim 1-5. Sınıf Öğretim Programlarında Yer Alan Proje ve Performans Görevlerine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

---

²² Yurtluk, M. (2005). Proje Tabanlı Öğrenme. Özcan Demirel (Ed.), Eğitimde Yeni Yönelimlerinde. PegemA Yayıncılık, Ankara, s.75.

²³ Korkmaz, H., Kaptan, F. (2005). Fen Eğitiminde Öğrencilerin Gelişimini Değerlendirebilmek. Elektronik Portfolyo İçin Bir İnceleme. The Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET. 4(1)

Gömlüksiz, M.N., Sinan, A. T., ve Demir, S. (2010). İlköğretim Türkçe Dersi Proje ve Performans Görevlerinin Gerçekleştirilme Sürecine Yönelik Öğrenci Görüşleri (Malatya İli Örneği). *Turkish Studies*, 5(3), 1321-1349.

Hall, R.V., & Houten, R.V. (1983) *Managing Behavior, Behavior Modification: The Measurement of Behavior*, Austin: Pro-ed.

Korkmaz, H., Kaptan, F. (2005). Fen Eğitiminde Öğrencilerin Gelişimini Değerlendirebilmek. Elektronik Portfolyo İçin Bir İnceleme. *The Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*. 4(1).

MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi 6–8. Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara: MEB.

Poonpon, K. (2011). Enhancing English Skills Through Project Based Learning. *The English Teacher*. Vol. XL: 1-10.

Sever, S. (2001). Öğretim Dili Olarak Türkçenin Sorunları ve Öğretme-Öğrenme Sürecindeki Etkili Yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 34, 11-22.

Sönmez, V. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı.

Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Yurtluk, M. (2005). Proje Tabanlı Öğrenme. Yayınlandığı Kitap Özcan Demirel (Ed.), *Eğitimde Yeni Yönelimler*. (67-79). Ankara: PegemA.

Zorbaz, K. Z. ve Çeçen, M. A. (2009). Proje Tabanlı Öğretim ve Türkçe Öğretiminde Kullanımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 42, 87-104.

Türkçe Derslerinde Yürütülen Proje Çalışmalarının Öğretmen Ve
Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi